

DE VLAAMSE MINISTER VAN MOBILITEIT EN OPENBARE WERKEN
DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Hoogwaterbeveiliging in Vlaanderen

Samenvatting

De nota *Nood aan hoogwaterbeveiliging in Vlaanderen*, die als bijlage is gevoegd, geeft een algemeen beeld van de ongeziene wateroverlast in België ingevolgde de uitzonderlijke neerslag medio juli 2021, van de potentiële impact van een 'waterbom' in Vlaanderen, de nood aan bijkomend onderzoek en het voornemen om een multifunctioneel experten-panel samen te stellen dat onderbouwde adviezen moet uitbrengen omtrent hoogwaterveiligheid in Vlaanderen.

Deze mededeling is de managementsamenvatting van deze nota.

De tweede bijlage omvat de beoogde samenstelling van het experten-panel.

Impact van de 'waterbom' medio juli 2021 op België

Op 14 en 15 juli vielen in het zuiden en oosten van België extreem hoge neerslaghoeveelheden.

Binnen een periode van 48 uur werden op sommige plaatsen in Wallonië neerslaghoeveelheden tot 270 mm gemeten, een neerslaghoeveelheid die gemiddeld 1 x per 400 jaar optreedt.

Deze hoge neerslaghoeveelheden, in het jargon waterbom geheten, veroorzaakten ongeziene wateroverlast in het Waalse Maasbekken met desastreuze schade in Wallonië voor gevolg. Met meer dan 30 dodelijke slachtoffers was de menselijke tol buitengewoon zwaar. Daarenboven was er een enorme schade aan infrastructuur en werden ruim 38.000 woningen beschadigd waarvan 600 volledig werden verwoest.

Ook in Vlaanderen traden vooral in het Maasbekken en Demerbekken ongezien hoge debieten en waterstanden op met watersnood voor gevolg gelukkig evenwel zonder menselijke slachtoffers. Dat de watersnood in Vlaanderen al bij al beperkt bleef is mede te danken aan de al uitgevoerde infrastructurele hoogwateringrepen langs de Maas en de Demer.

Elders in Vlaanderen was er, omwille van de geringe neerslag, geen of erg beperkte watersnood.

Potentiële impact van een waterbom in Vlaanderen

Op basis van de overstromingskaarten die in het kader van de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) en de stroomgebiedsbeheersplannen 2022 – 2027 werden opgesteld werd de potentiële impact wanneer een vergelijkbare waterbom Vlaanderen zou treffen (voorlopig) in beeld gebracht. De analyse geeft een beeld van de waterschade (schaderaming en getroffen inwoners) in de 11 rivierbekkens van Vlaanderen en dit voor een neerslagsituatie die gemiddeld 1 x per 10 jaar, per 100 jaar en per 1000 jaar zou optreden. Voor een vergelijkbare 'waterbom' wordt de waterschade in Vlaanderen geraamd op ca. 2 miljard euro waarbij ca. 50.000 personen zouden getroffen worden.

Nood aan bijkomend onderzoek

Een meer gedetailleerde analyse van de problematiek, in opdracht van De Vlaamse Waterweg i.s.m. het Waterbouwkundig Laboratorium (departement MOW) en VMM, zal worden uitgevoerd in de periode oktober 2021-januari 2022. Door middel van hydraulische modellering zal de impact van extreme neerslaghoeveelheden op de waterstanden, de waterpeilen en de waterschade langs de Vlaamse waterwegen meer gedetailleerd in kaart worden gebracht.

Binnen het beleidsdomein Omgeving is een vergelijkbare analyse gewenst voor grotere onbevaarbare waterlopen en gelijkaardige initiatieven zijn opgestart door de gouverneurs. Een aantal analyses werden reeds opgestart evenals de uitwerking van oplossingsscenario's voor diverse valleigebieden. Deze analyse zal eveneens voor meerdere bijkomende valleigebieden moeten worden uitgerold zowel voor gebieden die getroffen zijn in 2021 als degene die gevrijwaard bleven. Een aantal maatregelen getroffen in het kader van het beheer van de onbevaarbare waterlopen heeft in 2021 een belangrijk positief effect gehad op het milderen van effecten op de bevaarbare waterlopen. Hierbij denken we aan bijkomende meanderingen, winterbeddingen, overstromingsgebieden,... De positieve impact hiervan tijdens de extreme wateroverlast deze zomer, toont duidelijk aan dat een afstemming tussen maatregelen op onbevaarbare en bevaarbare waterlopen noodzakelijk is en de problematiek geïntegreerd moet aangepakt worden.

Multidisciplinair experten-panel

De hoogwatersituatie en wateroverlast medio juli in Wallonië en op de Maas en Demer, de mogelijke impact van een waterbom in Vlaanderen, samen met de verwachte klimaatwijziging, maakt dat Vlaanderen zich alleszins verder moet wapenen tegen frequentere periodes van (extreem) hoge neerslag. Het definiëren van het (gewenste) niveau van waterveiligheid en het formuleren van onderbouwde adviezen vergt een multidisciplinaire aanpak: waterbeheersingsprojecten hebben immers niet enkel een hydraulische component (omgaan met waterdebieten, beheersen van waterpeilen) maar ook een ruimtelijke component (ruimtebeslag van overstromingsgebieden, dijken) met eraan gekoppeld een landschappelijke component.

Om over al deze facetten van verhoogde waterveiligheid te reflecteren en onderbouwde adviezen aan de Vlaamse overheid uit te brengen wordt een multidisciplinair experten-panel samengesteld uit onderzoekers, experts, architecten, ruimtelijke planners, milieudeskundigen, onderzoekers.

De hoogwaterbeveiliging in Vlaanderen beperkt zich uiteraard niet tot de Vlaamse waterwegen. Een afstemming met initiatieven opgestart, zowel binnen het beleidsdomein Omgeving als door de gouverneurs is onontbeerlijk om een gebiedsdekkende, optimale en afgestemde visie op hoogwaterbeveiliging te ontwikkelen. Zo is het ook van belang dat de lopende actualisering van het uitvoeringsbesluit watertoets, waarbij de huidige watertoetskaarten worden vervangen door kansenskaarten voor de verschillende overstromingsbronnen (fluviaal, pluviaal en zeeoverstromingen), mee genomen worden in de oefening.

Om dit overleg te faciliteren kan daarom best gebruik gemaakt worden van de structuur die beschikbaar is binnen de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW), tevens de bevoegde autoriteit voor de uitvoering van de Europese Overstromingsrichtlijn in Vlaanderen. De door de CIW gecoördineerde aanbevelingen, kunnen dan ook ingebracht worden op de Internationale Schelde – en Maas Commissies (ISC en IMC), waar de problematiek eveneens op de agenda staat in uitvoering van de Europese Overstromingsrichtlijn.

Als bijlage is de beoogde samenstelling van het multidisciplinair experten-panel gevoegd.

DE VLAAMSE MINISTER VAN MOBILITEIT EN OPENBARE WERKEN

Lydia PEETERS

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Zuhal DEMIR

BIJLAGEN

1. Nood aan hoogwaterbeveiliging in Vlaanderen
2. Beoogde samenstelling van het multidisciplinair experten panel